

Adam Mickiewicz

Świtez

Materiały ćwiczeniowe dla uczniów niepełnosprawnych mających trudności w uczeniu się i/lub komunikowaniu się, w tym niesłyszących, słabosłyszących, z niepełnosprawnością intelektualną, autyzmem i afazją uczęszczających do szkół podstawowych – służące utrwalaniu wiedzy i umiejętności określonych w podstawie programowej kształcenia ogólnego dla szkół podstawowych

Minister
Edukacji i Nauki

pracownia
lingwistyki
migowej

Zadanie zlecone i finansowane przez Ministra Edukacji i Nauki
Wykonawca: Uniwersytet Warszawski, Wydział Polonistyki, Pracownia Lingwistyki Migowej

Adam Mickiewicz

Świtez

Minister
Edukacji i Nauki

pracownia
lingwistyki
migowej

Lektury
dostępne

Zadanie zlecone i finansowane przez Ministra Edukacji i Nauki

Adam Mickiewicz Świtez

Materiały ćwiczeniowe dla uczniów niepełnosprawnych mających trudności w uczeniu się i/lub komunikowaniu się, w tym niestyszących, słabosłyszących, z niepełnosprawnością intelektualną, autyzmem i afazją uczęszczających do szkół podstawowych – służące utrwalaniu wiedzy i umiejętności określonych w podstawie programowej kształcenia ogólnego dla szkół podstawowych

Opracowano na podstawie
Adam Mickiewicz, Świtez

Wykonawca materiałów ćwiczeniowych
Uniwersytet Warszawski
Wydział Polonistyki
Pracownia Lingwistyki Migowej
ul. Krakowski Przedmieście 26/28
00-927 Warszawa

Autorzy

Agnieszka Bajewska-Kołodziejak (karty pracy, scenariusze komiksowe)
Katarzyna Cichocka-Segiet (karty pracy PCS, tablice komunikacyjne PCS)
Sylwia Łozińska, Piotr Mostowski (teksty łatwe do czytania – ETR)
Małgorzata Skuza (karty pracy, scenariusze komiksowe)
Krystyna Ziątek (karty pracy PCS, tablice komunikacyjne PCS)

Redakcja merytoryczna
Paweł Rutkowski
Piotr Mostowski

Kierownik zespołu
Paweł Rutkowski

Redakcja językowa
i konsultacje merytoryczne
Emilia Danowska-Florczyk

Eksperci wskazani
przez Ministra Edukacji i Nauki
Justyna Kowal
Agnieszka Pilch

Projekt graficzny i logotypu,
skład i łamanie
Łukasz Kamieniak

Ilustracje
Zuzanna Szyszak

Rok opracowania
2021

Aplikacja komputerowa
Mariusz Ołownia

ISBN
978-83-67331-31-9

The Picture Communication Symbols ©1981–2021 by Tobii Dynavox. All Rights Reserved Worldwide. Used with permission. Boardmaker® is a trademark of Tobii Dynavox.

Spis treści

Wstęp.....	4
Tekst oryginalny.....	8
Tekst łatwy do czytania (ETR).....	19
Komiks.....	28
Karty pracy.....	31
Tablice komunikacyjne PCS.....	37
Karty pracy PCS.....	38

Wstęp

Szanowni Państwo,

przekazujemy Państwu materiały ćwiczeniowe do lektur szkolnych opracowane z myślą o uczniach ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi. Dołożyliśmy wszelkich starań, aby ułatwić one pracę zarówno dzieciom, do których są kierowane, jak i nauczycielom. W pierwszej części niniejszego wstępu omówiliśmy wszystkie elementy, które składają się na pakiet materiałów ćwiczeniowych; w drugiej zwróciliśmy uwagę na to, o czym warto pamiętać w pracy z dziećmi z niepełnosprawnościami mającymi trudności w uczeniu się i/lub komunikowaniu się, w tym uczniami niesłyszącymi, słabosłyszącymi, z niepełnosprawnością intelektualną, autyzmem i afazją.

Barierę w pracy z tekstami lektur może stanowić w szczególności język utworów zawierający archaizmy i słownictwo rzadko obecne w codziennych sytuacjach komunikacyjnych. Problemem bywa też sam charakter utworów. Pełny odbiór literatury pięknej (zwłaszcza dzieł poetyckich) wymaga od czytelnika znajomości konwencji tekstu literackiego i odpowiednio rozwiniętych kompetencji poznawczych. Trudności w komunikowaniu się powodują, że wielu uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi jest pozbawionych możliwości obcowania z kanonem literatury polskiej, a tym samym z dużym fragmentem kultury narodowej.

Teksty literackie wybrane z listy lektur podstawy programowej zostały wzbogacone materiałami ćwiczeniowymi i opracowane tak, aby udostępnić ich treść uczniom ze specjalnymi potrzebami komunikacyjnymi. Do każdego utworu powstał pakiet materiałów ćwiczeniowych, który składa się z:

- aplikacji multimedialnej z tłumaczeniem na polski język migowy (PJM),
- tekstu łatwego do czytania (ETR),
- opracowania graficznego w formie komiksu,
- kart pracy,
- tablic komunikacyjnych Picture Communication Symbols (PCS),
- kart pracy PCS.

Tak zróżnicowany zestaw materiałów pozwala na wybór tych, które najlepiej odpowiadają potrzebom ucznia, a tym samym umożliwiają zindywidualizowanie procesu nauczania.

Wszystkie materiały zostały przygotowane z uwzględnieniem ministerialnych *Wytycznych do uniwersalnego projektowania graficznego podręczników* oraz *Wytycznych edytorskich i językowych do opracowania podręczników*.

Aplikacja multimedialna z tłumaczeniem na polski język migowy (PJM)

W aplikacji znajduje się cały pakiet materiałów ćwiczeniowych. Oprócz podstawowej funkcji wyświetlania poszczególnych stron aplikacja daje możliwość ich powiększania/pomniejszania – tak, aby skupić uwagę ucznia na wybranym elemencie.

Najważniejszą częścią aplikacji jest jednak tłumaczenie tekstu lektury na polski język migowy. Do poszczególnych fragmentów tekstu można wyświetlić film w PJM. Okno odtwarzacza można zmniejszyć i dowolnie umiejscowić na ekranie. Dzięki temu możliwe jest jednoczesne śledzenie tekstu i tłumaczenia. Wszystkie filmy są dodatkowo dostępne z poziomu eksploratora plików.

Aplikacja działa na systemach z rodziny Windows, Linux i macOS.

Tekst łatwy do czytania (ETR)

Tekst łatwy do czytania (ETR) został opracowany zgodnie z wytycznymi *IFLA Guidelines for easy-to-read materials* oraz publikacją *Informacja dla wszystkich. Europejskie standardy przygotowania tekstu łatwego do czytania i zrozumienia*. Jego zadaniem jest przybliżenie treści lektury odbiorcom, którzy z różnych powodów nie są w stanie przeczytać ze zrozumieniem oryginalnego tekstu. Będą to przede wszystkim uczniowie z afazją oraz niepełnosprawnością intelektualną, choć tekst łatwy do czytania może być pomocny dla każdego dziecka, dla którego barierą jest język utworu oraz nadmiar treści. Zmiany wprowadzone w wersji ETR dotyczą dwóch warstw: językowej oraz treściowej.

Warstwa językowa została zmodyfikowana pod względem leksyki oraz składni – zastosowano wyrazy o wysokiej frekwencji, łatwe do zrozumienia, a informacje zapisano głównie w postaci zdań prostych ułożonych zgodnie z następującą zasadą: 1 linia tekstu = 1 zdanie. Z fabuły lektury usunięto wątki poboczne, a w dłuższych tekstach dodatkowo zastosowano śródtytuły.

Opracowanie graficzne w formie komiksu

Graficzne opracowanie lektury w formie komiksu ma za zadanie przybliżyć uczniom treść utworu. Komiks ożywia i uatrakcyjnia tekst. Często literacka forma dzieła i wielowarstwowość znaczeniowa utrudniają uczniom odczytanie i zrozumienie treści. Do zaproponowanych ilustracji nauczyciel może odwoływać się podczas pracy z tekstem – wykorzystując zarówno całość komiksu, jak i jego wybrane elementy. Dla uczniów jest to pomoc w wizualnym odtworzeniu fabuły utworu, a także jej zapamiętaniu. Dla niektórych zaś krótkie teksty w kadrach są jedyną formą kontaktu z lekturą.

Karty pracy

Karty pracy mają za zadanie utrwalić i podsumować informacje o treści lektury. Ponadto zachęcają ucznia do samodzielnego rozwiązywania zadań i sprawdzenia swojej wiedzy. Przygotowane propozycje mogą okazać się pomocne zarówno podczas omawiania treści lektur w czasie zajęć szkolnych, jak i w pracy samodzielnej ucznia.

Tablice komunikacyjne PCS

Tablice komunikacyjne PCS są przeznaczone dla uczniów niemówiących, posługujących się alternatywną i/lub wspomagającą komunikacją. Uczniowie ci mają zwykle osobiste pomoce do komunikacji w formie tzw. książek do komunikacji (skoroszytów z piktogramami) lub pomocy elektronicznych na tabletach lub laptopach. Tablice do każdej lektury zawierają symbole związane z tekstem, głównie rzeczowniki, czasowniki i określenia. Tablice umożliwiają osobie niemówiącej opowiadanie treści lektury, odpowiadanie na pytania nauczyciela, uczestniczenie w rozmowie na temat lektury, ułatwiają również rozumienie treści utworu. W rozmowie na temat lektury może – i powinna – być wykorzystywana również osobista książka komunikacyjna ucznia, która zawiera m.in. zaimki, przyimki, przydatne liczby i litery.

Karty pracy PCS

Karty pracy PCS zostały opracowane przede wszystkim dla uczniów niemówiących, użytkowników wspomagających i alternatywnych metod komunikacji. Karty pracy PCS mają na celu sprawdzenie tego, czy uczeń zrozumiał treść lektury oraz jak wiele wiadomości zapamiętał. Pozwalają także na rozwijanie i utrwalanie nowego słownictwa. Wszystkie polecenia oraz pytania zostały zapisane za pomocą słów oraz znaków systemu PCS. Uczeń może próbować odczytać treść poleceń sam lub z pomocą nauczyciela. Jeśli to nauczyciel będzie czytał treść, to zalecane jest, by kolejno wskazywał uczniowi odczytywane znaki. Karty pracy zawierają takie zadania, w których należy wskazać i zaznaczyć właściwą odpowiedź, wybrać ją spośród podanych i zaznaczyć lub wyciąć, oraz takie, które polegają na samodzielnym sformułowaniu odpowiedzi za pomocą tablic komunikacyjnych PCS opracowanych do każdej lektury i/lub z pomocą książki/narzędzia do komunikacji. W tego typu zadaniach nauczyciel może zapisać odpowiedź ucznia sam lub np. wydrukować tablicę komunikacyjną PCS w dwóch egzemplarzach i z drugiej wyciąć do przyklejenia znaki wybrane przez ucznia w odpowiedzi na zadane pytanie. W kartach pracy PCS oraz tablicach komunikacyjnych PCS użyte zostały te same znaki oddające poszczególne znaczenia danych wyrazów. Jednocześnie w kartach pracy zastosowano określone strategie językowe – strzałki stanowiące określenie czasu na górze, z lewej strony symbolu o znaczeniu czasownikowym, dla wyrażenia czasu przeszłego lub przyszłego,

pomniejszony symbol ‘ty’, także z lewej górnej strony znaku oznaczającego czynność w poleceniach — zdaniach rozkaznikowych. Dla zwiększenia czytelności zadań poszczególne fragmenty można wycinać i w toku odpowiadania na pytania ponownie przyklejać potrzebne elementy.

Agnieszka Bajewska-Kołodziejak
Katarzyna Cichocka-Segiet
Emilia Danowska-Florczyk
Piotr Mostowski
Paweł Rutkowski
Małgorzata Skuza
Krystyna Ziątek

Adam Mickiewicz

Ballady i romanse

Świtez

Do Michała Wereszczaki

Ktokolwiek będziesz w Nowogródzkiej stronie,
Do Płuzyn ciemnego boru
Wjechawszy, pomnij zatrzymać twe konie,
By się przypatrzeć jezioru.

Świtez tam jasne rozprzestrzenia łona,
W wielkiego kształcie obwodu,
Gęstą po bokach puszcza oczerniona,
A gładka jak szyba lodu.

Jeżeli nocną przybliżysz się dołą
I zwrócisz ku wodom lice:
Gwiazdy nad tobą i gwiazdy pod tobą
I dwa obaczysz księżyce.

Niepewny, czyli szklanna spod twej stopy
Pod niebo idzie równina,
Czyli też niebo swoje szklanne stropy
Aż do nóg twoich ugina;

Gdy oko brzegów przeciwnych nie sięga,
Dna nie odróżnia od szczytu:
Zdajesz się wisieć w środku niebokręga,
W jakiejś otchłani błękitu.

Tak w noc, pogodna jeśli służy pora,
Wzrok się przyjemnie ułudzi...
Lecz, żeby w nocy jechać do jeziora,
Trzeba być najśmielszym z ludzi.

Bo jakie szatan wyprawia tam harce!
Jakie się larwy¹ szamocą!
Drzę cały, kiedy bają o tém starce,
I strach wspominać przed nocą.

Nieraz śród wody gwar jakoby w mieście,
Ogień i dym bucha gęsty,
I zgiełk walczących i wrzaski niewieście
I dzwonów gwałt i zbrój chrzęsty.

Nagle dym spada, hałas się uśmierza,
Na brzegach tylko szum jodły,
W wodach gadanie cichego pacierza,
I dziewic żałośnie modły.

Co to ma znaczyć? różni różnie plotą:
Cóż, kiedy nie był nikt na dnie;
Biegają wieści pomiędzy prostotą,
Lecz któż z nich prawdę odgadnie?

Pan na Płużynach, którego pradziady
Były Świtezi dziedzice,
Z dawna przemyślał i zasięgał rady,
Jak te zbadać tajemnice.

Kazał przybory w bliskim robić mieście,
I wielkie sypał wydatki:
Związano niewód, głęboki stóp dwieście,
Budują czółny i statki.

Ja ostrzegałem: że w tak wielkiem dziele
Dobrze, kto z Bogiem poczyna;
Dano więc na mszę w niejednym kościele,
I ksiądz przyjechał z Cyryna².

Stanął na brzegu, ubrał się w ornaty,
Przeżegnał, pracę pokropił;
Pan daje hasło: odbijają baty³,
Niewód się z szumem zatopił.

Topi się, pławki⁴ na dół z sobą spycha,
Tak przepaść wody głęboka;
Prężą się liny, niewód idzie z cicha,
Pewnie nie złowią ni oka⁵.

Na brzeg oboje wyjęto już skrzydło,
Ciągną ostatek więcierzy:
Powiemże jakie złowiono straszidło?
Choć powiem, nikt nie uwierzy.

Powiem jednakże. Nie straszidło wcale,
Żywa kobieta w niewodzie,
Twarz miała jasną, usta jak korale,
Włos biały skąpany w wodzie.

Do brzegu dąży. A gdy jedni z trwogi
Na miejscu stanęli głazem,
Drudzy zwracają ku ucieczce nogi,
Łagodnym rzecze wyrazem:

„Młodzieńcy! wiecie, że tutaj bezkarnie
Dotąd nikt statku nie spuści:
Każdego śmiałka jezioro zagarnie
Do nieprzebrnionych czeluści.

I ty, zuchwały, i twoja gromada
Wraz byście poszli w głębinie⁶:
Lecz, że to kraj był twojego pradziada,
Że w tobie nasza krew płynie;

Choć godna kary jest ciekawość pusta,
Lecz, żeście z Bogiem poczęli,
Bóg wam przez moje opowiada usta,
Dzieje tej cudnej topieli.

Na miejscach, które dziś piaskiem zaniósło,
Gdzie car⁷ i trzcina zarasta,
Po których teraz wasze biega wiosło,
Stał okrąg pięknego miasta.

Świtez, i w sławne orężem ramiona
I w kraśne twarze bogata,
Niegdyś od książąt Tuhanów⁸ rządzona,
Kwitnęła przez długie lata.

Nie ćmił widoku ten ostęp ponury:
Przez żyzne wskroś okolice
Widać stąd było Nowogródzkie mury,
Litwy naówczas stolicę.

Raz niespodzianie obiegł tam Mendoga
Potężnem wojskiem car z Rusi;
Na całą Litwę wielka padła trwoga,
Że Mendog poddać się musi.

Nim ściągnął wojsko z odległej granicy,
Do ojca mego napisze:
— »Tuhanie! w tobie obrona stolicy,
Śpiesz, zwołaj twe towarzysze«. —

Skoro przeczytał Tuhana list książęcy
I wydał rozkaz do wojny,
Stanęło zaraz mężów pięć tysięcy,
A każdy konny i zbrojny.

Uderzą w trąby, rusza młódź, już w bramie
Błyska Tuhana proporzec,
Lecz Tuhana stanie i ręce załamie,
I znowu jedzie na dworzec.

I mówi do mnie: — »Jaż własnych mieszkańców
Dla obcej zgubię odsiecz?
Wszak wiesz, że Świtez nie ma innych szaićów,
Prócz naszych piersi i mieczy.

Jeśli rozdzielę szczupłe wojsko moje,
Krewnemu nie dam obrony;
A jeśli wszyscy pociągniem na boje,
Jak będą córzy i żony?«

— Ojczy, odpowiem, lękasz się niewczyźnie,
Idź, kędy sława cię woła,
Bóg nas obroni: dziś nad miastem we śnie,
Widziałam jego anioła.

Okrzyżł Świtez mieczy błyskawicą,
I nakrył złotymi pióry,
I rzekł mi: póki męże za granicą,
Ja bronię żony i córzy. —

Uśłuchał Tuhan, i za wojskiem goni;
Lecz gdy noc spada ponura,
Słychać gwar z dala, szczęk i tętent koni,
I zewsząd straszny wrzask: ura!

Zagrzmiały tarany, padły bram ostatki,
Zewsząd pocisków grad leci,
Biegą na dworzec starce, nędzne matki,
Dziewice i drobne dzieci.

»Gwałtu! wołają, zamykajcie bramę,
Tuż, tuż, za nami Ruś wali.
Ach! zgińmy lepiej, zabijmy się same,
Śmierć nas od hańby ocali«.

Natychmiast wściekłość bierze miejsce strachu;
Miecz bogactwa na stosy,
Przynoszą żagwie i płomień do gmachu,
I krzyczą strasznymi głosy:

»Przeklęty będzie, kto się nie dobije!«
Broniłam, lecz próżny opór:
Kłęczą, na progach wyciągają szyje,
A drugie przynoszą topór.

Gotowa zbrodnia... Czyli wezwać hordy
I podłe przyjąć kajdany,
Czy bezbożnymi wytępić się mordy?...
Panie, zawołam, nad pany:

Jeśli nie mozem ujść nieprzyjaciela,
O śmierć błagamy u Ciebie,
Niechaj nas lepiej Twój piorun wystrzela,
Lub żywych ziemia pogrzebie!

Wtem, jakaś białość nagle mnie otoczy,
Dzień zda się spędzać noc ciemną:
Spuszczam ku ziemi przerażone oczy...
Już ziemi nie ma pode mną!...

Takeśmy uszły zhańbienia i rzezi.
Widzisz to ziele dokoła,
To są małżonki i córki Świtezi,
Które Bóg przemienił w zioła.

Białawem kwieciem, jak białe motylki,
Unoszą się nad topielą;
List⁹ ich zielony, jak jodłowe szpilki,
Kiedy je śniegi pobielą.

Za życia cnoty niewinnej obrazy,
Jej barwę mają po zgonie,
W ukryciu żyją i nie cierpią skazy,
Śmiertelne nie tkną ich dłonie.

Doświadczył tego car i ruska zgraja,
Gdy piękne ujrzawszy kwiecie,
Ten rwie i szyszak stalony umaja,
Ten wianki na skronie plecie:

Kto tylko ściągnął do głębin ramie,
Tak straszna jest kwiatów władza,
Że go natychmiast choroba wyłamie,
I śmierć gwałtowna ugadza.

Choć czas te dzieje wymazał z pamięci,
Pozostał sam odgłos kary,
Dotąd w swych baśniach prostota go święci,
I kwiaty nazywa Cary”. —

To mówiąc, pani z wolna się oddala,
Topią się statki i sieci,
Szum słyhać w puszczy, poburzona fala
Z łoskotem na brzegi leci.

Jezioro do dna pękło na kształt rowu,
Lecz próżno za nią wzrok goni,
Wpadła i falą nakryła się znowu,
I więcej nie słyhać o niej.

Przypisy:

¹*larwy* — straszdyła. [przypis redakcyjny]

²*Cyryn* — miasteczko w Nowogródzkim, z kościołem parafialnym. Do parafii cyryńskiej należały Płużyny. [przypis redakcyjny]

³*baty* — czółna. [przypis redakcyjny]

⁴*pławki (pławy, pławuki)* — kawałki kory przytwierdzone do górnej krawędzi sieci w celu utrzymania jej na wodzie. [przypis redakcyjny]

⁵*Pewnie nie złowią ni oka* — zwrot ludowy, używany na Białej Rusi i Podolu; *oko* — waga trzech funtów. [przypis redakcyjny]

⁶*głębina* (forma białorus.) — głębina. [przypis redakcyjny]

⁷*car* — podbiał (ziele). [przypis redakcyjny]

⁸*od książąt Tuhanów* — aluzja do Tuhanowicz, wsi należącej do Wereszczaków, gdzie przebywała Maryła. [przypis redakcyjny]

⁹*List* (stpol.) — liść (por.: *listopad*). [przypis redakcyjny]

Opracowanie redakcyjne i przypisy: Aleksandra Sekuła,
Józef Kallenbach, Olga Sutkowska.

Adam Mickiewicz

Świtez

Jezioro Świtez

W lesie koło miejscowości Płużyny jest jezioro.

Jezioro nazywa się Świtez.

Jest piękne i gładkie.

Księżyc i gwiazdy odbijają się nocą w wodzie.

Jezioro jest bardzo niebezpieczne.

Nocą dzieją się tam straszne rzeczy.

Pojawia się tam diabeł.

Widać ogień i dym.

Słychać krzyki,

ale nikogo nie widać.

Ludzie bardzo boją się jeziora.
Nikt nie chce tam iść,
kiedy jest ciemno.
Nikt nie wie,
co się tam dzieje.
Ludzie opowiadają różne historie o jeziorze.
Nikt nie wie,
czy historie są prawdziwe.

Poszukiwania w jeziorze

W miejscowości Płużyny mieszkał bogaty mężczyzna.

Jego rodzina miała jezioro Świtez.

Mężczyzna chciał wiedzieć,

co się dzieje w jeziorze.

Chciał odkryć tajemnicę jeziora.

Mężczyzna kazał zbudować statki.

Chciał wypłynąć na jezioro.

Zaprosił nad jezioro księdza.

Ksiądz przyjechał nad jezioro.

Odmówił modlitwę.

Na jezioro wypłynęły statki.

Do wody wrzucono sieci do łowienia.

Coś wpadło pod wodą do sieci.

Ludzie wyciągnęli sieci na brzeg jeziora.

Dziewczyna z jeziora

W sieciach była dziewczyna.

Dziewczyna była młoda i piękna.

Ludzie na brzegu jeziora przestraszyli się.

Niektórzy uciekli.

Dziewczyna powiedziała:

„Nie wolno wy pływać statkiem na jezioro.

Statki toną w wodach jeziora.

Wy też powinniście utonąć.

Ale to jezioro było kiedyś wasze.

Ksiądz pomodlił się nad wodami jeziora.

Dlatego nie utonęliście.

Opowiem wam historię tego jeziora”.

Historia jeziora

Dziewczyna opowiadała historię jeziora:

„Dawno temu w miejscu jeziora było miasto Świtez.

Miasto było piękne i bogate.

Rządził nim książę Tuhan.

To był mój ojciec.

Niedaleko było miasto Nowogródek.

Nowogródek był stolicą Litwy.

W Nowogródku rządził władca Mendog.

Pewnego dnia król Rusi zaatakował Nowogródek.

Król Rusi nazywa się car.

Mendog i mieszkańcy Nowogródka bardzo się przestraszyli.

W mieście nie było wojska.

Mendog napisał list do Tuhana.

Tuhan był władcą miasta Świtez.

Mendog poprosił o pomoc.

Poprosił o to,

żeby wojsko Tuhana szybko przyszło do Nowogródka.

Tuhan od razu zawołał swoje wojsko.
Wszyscy byli gotowi do wyjścia.
Tuhan powiedział:
„Nie mogę zostawić żon i córek bez obrony.
Boję się o nie.
Nie mogę zostawić tu wojska.
Wojsko jest potrzebne do obrony Nowogródka”.

Tuhan nie wiedział, co robić.
Ja powiedziałam:
Tato, nie bój się.
Miałam dzisiaj sen.
We śnie widziałam anioła nad naszym miastem.
Pan Bóg nas obroni,
kiedy wojska tu nie będzie.
Idź na wojnę.
Nie bój się o żony i córki.

Tuhan mnie posłuchał
i poszedł na wojnę.
Wojsko poszło do Nowogródka.
W mieście Świtez zostały tylko kobiety.

Przyszła noc.
Wojsko cara zaatakowało miasto.
Kobiety bardzo się bały.
Nie chciały umierać.
Nie chciały,
żeby miasto zostało zniszczone.
Postanowiły same się zabić.

Zaczęłam modlić się do Boga.
Prosiłam:
Boże, proszę o śmierć.
Boimy się wojsk cara.
Nie chcemy,
żeby oni nas uwięzili.
Nie chcemy same siebie zabić.
Wolimy umrzeć od pioruna
albo zniknąć pod ziemią.
Boże, pomóż nam.

Bóg pomógł kobietom.
Zamienił je w kwiaty i zioła.
Wojsko cara zobaczyło kwiaty.
Wojownicy cara zerwali kwiaty,
żeby zrobić z nich wianki.
Kwiaty były zatrute.
Kto dotknął kwiatów,
od razu umierał.
Wojownicy cara umarli.
Ludzie nazwali kwiaty cary”.

Odejście dziewczyny

Dziewczyna skończyła opowiadać.

Statki zatonęły.

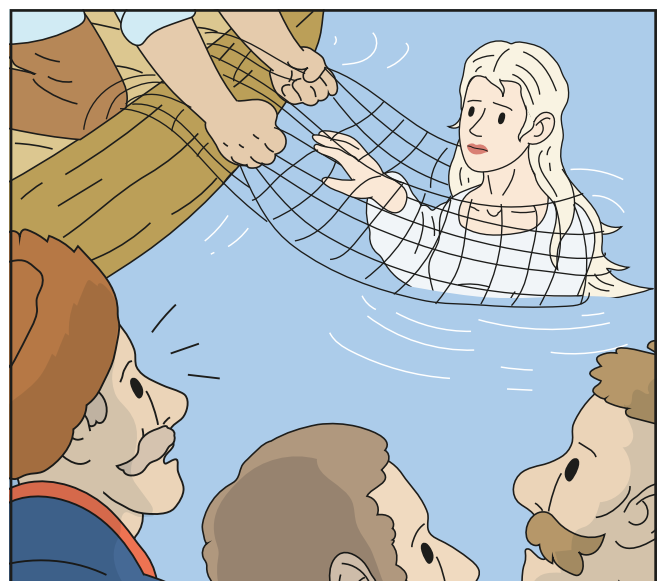
Słychać było ogromny hałas.

Fale jeziora były bardzo wysokie.

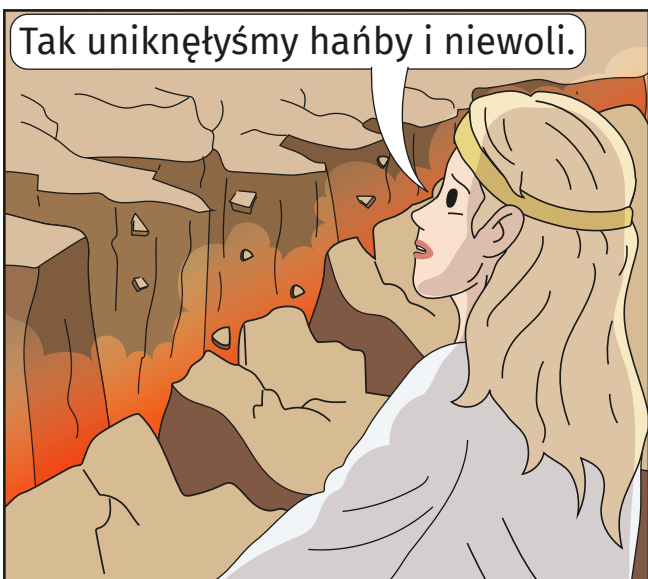
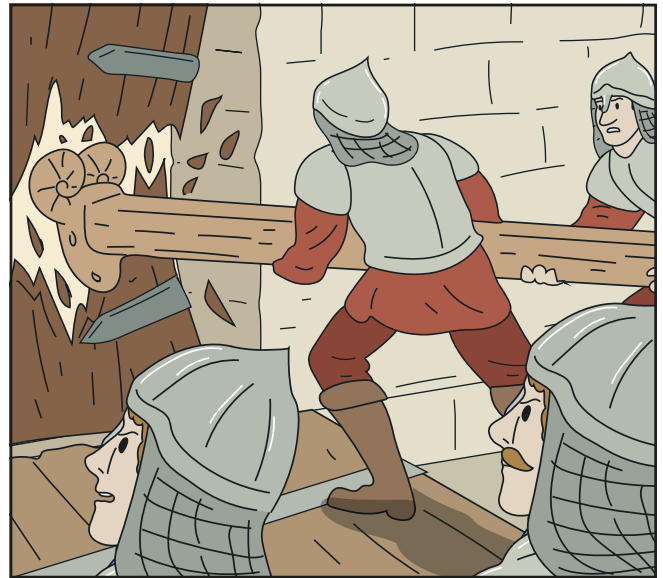
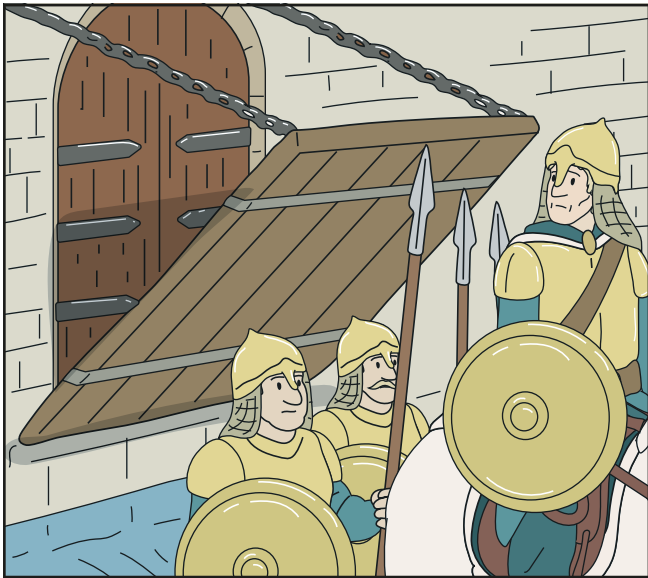
Dziewczyna skoczyła do wody.

Nigdy nie wróciła.

1. Dobierz określenia z ramek do podanych gatunków literackich.

legenda	<hr/> <hr/> <hr/>
ballada	<hr/> <hr/> <hr/>
baśń	<hr/> <hr/> <hr/>

występują postacie fantastyczne (wymyślone)

pisana wierszem

występują postacie historyczne (prawdziwe)

pisana prozą

miejsca magiczne

dzielona na strofy

miejsca realne (prawdziwe)

bardzo ważna jest przyroda

2. Uzupełnij tekst na podstawie ćwiczenia 1.

Ballada to utwór pisany, jest podzielony

na

Występują w nim postacie

i

Opisane są miejsca i

Bardzo ważna w balladach jest

3. Kto jest autorem ballady „Świtez”?

.....

1. Zaznacz poprawną odpowiedź.

1. Czy ballada „Świtez” jest podzielona na strofy?

- a) tak
- b) nie

2. Ile wersów jest w każdej strofie?

- a) pięć
- b) siedem
- c) cztery

3. Kto opowiada historię Świtezi?

- a) narrator
- b) władca Świtezi
- c) bohaterka ballady

2. Podpisz fragmenty wyrazami: **dialog**, **opowiadanie narratora**, **opis przyrody**.

„Ktokolwiek będziesz w Nowogródzkiej stronie,
Do Płużyn ciemnego boru
Wjechawszy, pomnij zatrzymać tve konie,
By się przypatrzeć jezioru.”

„— Jaż własnych mieszkańców
Dla obcej zgubię odsieczy?
(...)
— Ojczy, odpowiem, lękaż się niewcześnie,
Idź, kędy sława cię woła,
Bóg nas obroni”

„Świteż tam jasne rozprzestrzenia łona,
W wielkiego kształcie obwodu,
Gęstą po bokach puszcza oczerniona,
A gładka jak szyba lodu.”

3. Zaznacz elementy realistyczne (prawdziwe) ballady.

- a) jezioro Świteż
- b) wyłowiona z jeziora dziewczyna
- c) kobiety i dzieci zamienione w kwiaty
- d) Nowogródek
- e) wojny z Rusią o Litwę

1. Zaznacz zdania prawdziwe (P) i fałszywe (F).

	P	F
Jeziro Świtez jest na Mazurach.		
Jeziro Świtez znajduje się koło Nowogródka.		
W nocy nad jeziorem jest strasznie. Chodzą tam tylko odważni.		
Właściciel ziemi chce wyjaśnić tajemnicę jeziora.		
Z wody wyłowiono wielką rybę.		
Z wody wyłowiono żywą dziewczynę.		
Dziewczyna opowiedziała historię jeziora.		
Wojska litewskie napadły na Rosję.		
Wojska ruskie napadły na Litwę.		
Wojska ruskie zajęły miasto.		
Kobiety i dzieci zamieniły się w białe kwiaty.		
Miasto zamieniło się w rzekę.		
Miasto zamieniło się w jezioro.		

	P	F
Żołnierze rwali białe kwiaty i robili wianki.		
Białe kwiaty są symbolem niewinności.		
Żołnierze po zerwaniu kwiatów umierali.		

2. Złe uczynki są zawsze karane. Napisz, co w balladzie było złym uczynkiem i jaka była kara. Możesz skorzystać z wyrazów w ramkach.

Zły uczynek:

.....

Kara:

.....

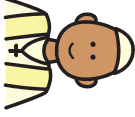

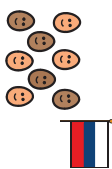
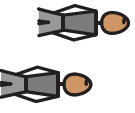

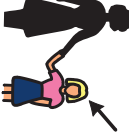

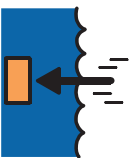

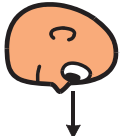
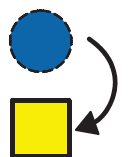
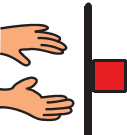

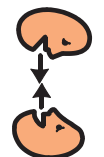

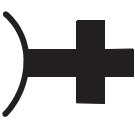

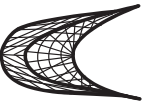

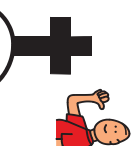

najazd na bezbronne kobiety i dzieci

wyłowienie dziewczyny z jeziora

śmierć po zerwaniu kwiatów

kąpiel w Świtezi

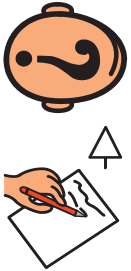
wyrzucenie z miasta

 rycerze na koniach	 ksiądz	 książę Tuhan T	 król Mendog M	 pan na Piżyznach P	 Adam Mickiewicz
 Rosjanie	 młodzieńcy	 kobiety i dzieci	 córka	 kobieta	 anioł
 tonąć	 modlić się	 ciągnąć	 szukać	 opowiadać	 widzieć
 zmienić	 chcieć	 atakować	 pomagać	 rozmawiać	 słyszeć
 zerwać	 umrzeć	 chronić	 bać się	 wezwać	 być
	 sen	 ogień	 sieci	 statki	 jezioro Świtez ś
 roślinki	 samobójstwo	 dym	 krzyk	 las	 miasto Świtez ś
 dawniej			 trujący	 tajemniczy	 czarodziejski

Zadanie 1: Zaznacz właściwą odpowiedź.

Pytanie 1
Kto napisał balladę „Świtez”??

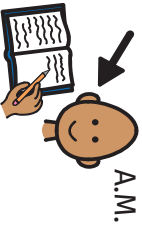
„Świtez”

Pytanie 2
Co to jest Świtez?

Świtez

Odpowiedź a
Adam Mickiewicz

A.M.

Odpowiedź b
Bolesław Prus

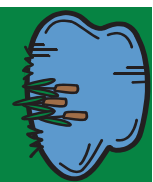
B.P.

Odpowiedź c
Juliusz Słowacki

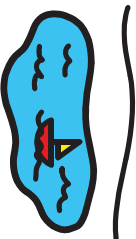

J.S.

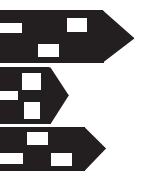
Odpowiedź a
Staw.

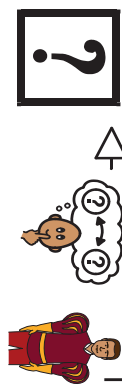
Odpowiedź b
Jeziro.

Odpowiedź c
Miasto.

Pytanie 3
Co zdecydował książę Tuhan?

Odpowiedź a
Pomóc królowi Mendogowi.

Odpowiedź b
Chronić swój lud.

Odpowiedź c
Począekać.

Zadanie 2: Odpowiedz na pytania. Użyj tablicy.

Pytanie 1

Co chcą zrobić kobiety?

Pytanie 2

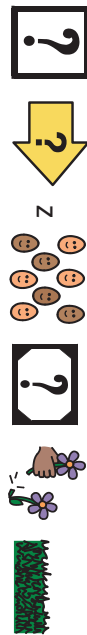
Co stało się z kobietami i dziećmi?

Miejsce na zapisanie odpowiedzi ucznia.

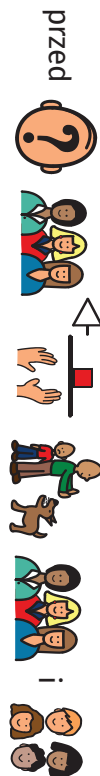
Miejsce na zapisanie odpowiedzi ucznia.

Pytanie 3
Co dzieje się z tymi, którzy zerwą roślinki?

Miejsce na zapisanie odpowiedzi ucznia.

Pytanie 4
Przed kim kobiety chciały chronić siebie i dzieci?

Miejsce na zapisanie odpowiedzi ucznia.

Minister
Edukacji i Nauki

pracownia
lingwistyki
migowej

Lektury
dostępne
